

העותרים:

- המערערים בעע"מ 8352/18
1. חן ברוידה
  2. יעל דניאלס צבי
  3. שרה הלגוע
  4. ענבר בנאיון
  5. שחר שפר
  6. דני שמואל

באמצעות ב"כ עוה"ד אורן טסלר
מגדל ב.ס.ר 1, רמת גן (קומה 9), בן גוריון 2, רמת גן
טל: 03-6495011 פקס: 03-6495022

(להלן: "העותרים")

- נגד -

המשיבות:

- המערערות בעע"מ 8281/18
1. לשכת עורכי הדין בישראל
  2. הוועדה הבוחנת של לשכת עורכי הדין בישראל
מרח' לינקולן 20 (בית רובינשטיין), תל אביב
טל: 03-7525222 פקס: 03-7527555

(להלן: "המשיבות")

משיבים פורמאליים:

- העותר בעת"מ 29720-08-18
3. משה פומס
מרח' גולומב 7 רמת השרון
טל: 052-2804870 פקס: 03-5492108
מייל: 555mo4u@gmail.com

- העותר בעת"מ 39356-08-18
והמערער בעע"מ 8419/18
4. ישראל שמיר
מרח' אטד 89, באר שבע
050-9404838
מייל: shamirisr@gmail.com

- העותרים בעת"מ 62316-08-18
5. גיא שיינפלד ו-27 אח'
ע"י ב"כ עוה"ד שי דקס ו/או אורן סולומון ו/או יניב לנקרי
מרח' המלך גיורג' 38, בית ז'בוטינסקי, תל אביב
טל: 077-9310081 פקס: 03-9310091

העותרים בעת"מ 8459-09-18

6. ארז גולדמן ו-7 אח'

מרח' בית חוגלה 7 ירושלים
מרח' ויצמן 2 ת"א, מגדל אמות השקעות
טל: 054-2213400 פקס: 15326738882

העותר בעת"מ 10087-09-18

7. עומר מוהבן

ע"י ב"כ עוה"ד שחר מור
מרח' ולנברג 16 רעננה
טל: 052-3201294 פקס: 09-7489916

העותרים בעת"מ 43463-08-18

8. יוסף אמר ו-76 אח'

המערערים בעע"מ 8352/18
באמצעות ב"כ עוה"ד אורן טסלר
מגדל ב.ס.ר. 1, רמת גן (קומה 9), בן גוריון 2, רמת גן
טל: 03-6495011 פקס: 03-6495022

המערערים בעע"מ 8424/18

9. עופר פרץ ו-2 אח'

באמצעות עוה"ד יחיאל וינרוט
ממשרד ד"ר י. וינרוט ושות'
מרחוב ויצמן 14, תל אביב 64239
טל: 03-7181111 פקס: 03-7181112

עתירה לדיון נוסף

מוגשת בזאת לבית המשפט הנכבד עתירה לדיון נוסף, בהתאם לקבוע בסעיף 30 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 וכן בהתאם לקבוע בתקנות סדר הדין בדיון נוסף, תשמ"ד-1984, על פסק דינו של בית המשפט העליון, שניתן ביום 11/12/18, בעע"מ 8352/18 יוסף אמר ואח' נגד לשכת עורכי הדין ואח', על ידי הרכב כבוד השופטים, יצחק עמית, נעם סולברג ומני מזוז.

מצ"ב פסק הדין מיום 11/12/18 ומסומן באות "א"

מצ"ב פרוטוקול הדין מיום 10/12/18 ומסומן באות "ב"

א. הצדדים להליך

1. העותרים לקיומו של דיון נוסף, ניגשו לבחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין שהתקיימה ביום 24/06/18 (להלן: "הבחינה, מועד קיץ 2018") ואשר התקיימה במתכונתה החדשה בפעם השנייה.
2. המשיבה 1, גוף סטטוטורי על פי חוק לשכת עורכי הדין, המאגדת את עורכי הדין בישראל ואשר אמונה בין היתר על רישום המתמחים ופיקוח על התמחותם.
3. המשיבה 2, ועדת הבחינות של לשכת עורכי הדין, תפקידה לנסח את שאלות הבחינה ולערוך את הבחינה, כמו כן, זו מנויה על מתן ההחלטה בעררים המוגשים על ידי הנבחנים בטענה לפסילה של שאלות או לקבלת חלופות נוספות כתשובות נכונות.
4. המשיבים הפורמאליים, הם העותרים ו/או המערערים האחרים שהגישו עתירתם לבית המשפט לעניינים מנהליים ו/או את ערעורם לבית המשפט העליון ושהדיון עמם אוחד ונדון עם הדיון של העותרים.

ב. רקע קצר להליכים

5. לאחר החלטת המשיבות בעררים, על שאלות רב הברירה מבחינת ההסמכה של לשכת עורכי הדין - מועד קיץ 2018, הוגשה על ידי העותרים עתירה מנהלית לבית המשפט לעניינים מנהליים, עת"מ 43463-08-18 יוסף אמר ו-76 אח' נגד לשכת עורכי הדין ואח', בה עתרו לקבלתה של חלופה ב' בשאלה 44 גם כתשובה נכונה.
6. ביום 01/11/18 התקיים דיון בפני כבוד השופטת תמר בזק רפפורט, שדחתה את עתירת העותרים בפסק דינה שניתן ביום 14/11/18.
7. במסגרת ערעור שהוגש על פסק דינה של כבוד השופטת תמר בזק רפפורט, ודיון שהתקיים ביום 10/12/18 בבית המשפט העליון, נדחה ערעורם של העותרים בפסק דין שניתן ביום 11/12/18, מהנימוק שכבוד השופט מ' מזוז וכבוד השופט נ' סולברג שהיו בדעת הרוב, סבורים כי הם אינם יכולים לרדת לגוף השאלה כדי לבחון ולערוך עליה ביקורת, וזאת לעומת דעת יחיד שניתנה על ידי כבוד השופט יצחק עמית, שפסק כי יש לקבל לגבי שאלה 44, שתי חלופות נוספות כתשובות נכונות ואף אשר היו עדיפות על התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת.

8. החלטת כבוד השופט מני מזוז וכבוד השופט נעם סולברג בדעת הרוב, ניתנה כאשר היא עומדת בסתירה משמעותית להלכות קודמות שניתנו על ידי בית משפט נכבד זה, ואף מעלה קושי ענייני ומהותי בפסק הדין עצמו, כאשר אלו נכנסים בגדרי התנאים שנקבעו בחוק לקיום דיון נוסף.

ג. הטיעונים המשפטיים כפי שעמדו בפני בית המשפט העליון בכל הנוגע לשאלה 44

9. להלן נוסח השאלה:

יום לאחר מתן פסק דין בבית משפט השלום הגישה התובעת בקשה לתיקון טעות סופר (להלן: הבקשה) וטענה כי עקב טעות חישוב שנפלה בו יש להוסיף לסכום ההוצאות שנפסק סך של 5,000 ש"ח. למחרת דחה בית המשפט את הבקשה. התובעת ערערה בזכות לבית המשפט המחוזי על פסק הדין גופו, ובמסגרת ערעור זה ביקשה לתקוף גם את החלטת בית המשפט שדחתה את בקשת תיקון טעות הסופר.

מה הדין?

- א. ההחלטה בבקשה היא "החלטה אחרת" שנטמעת בפסק הדין, ויש לערער עליה במסגרת הערעור על פסק הדין.
- ב. ההחלטה בבקשה עומדת בפני עצמה, אך אפשר לערער עליה בזכות במסגרת הערעור על פסק הדין גופו.
- ג. ההחלטה בבקשה עומדת בפני עצמה, ויש לערער עליה בערעור נפרד בזכות לבית המשפט המחוזי.
- ד. ההחלטה בבקשה היא "החלטה אחרת" שהערעור עליה מותנה בקבלת רשות.

10. על פי נוסח השאלה, אין חולק כי התובעת הגישה ערעור בזכות על פסק הדין ובמסגרת ערעור זה ביקשה לתקוף "גם" את החלטת בית המשפט שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין.

11. התשתית הנורמטיבית של הסוגיה המופיעה בשאלה 44, מוסדרת בתקנה 411 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984 שקובעת כי אם בעל דין בחר שלא לבקש רשות להגשת ערעור על החלטה אחרת בהליך אזרחי, רשאי הוא לערער על ההחלטה בזכות במסגרת הערעור על פסק הדין גופו:

"לא ערער בעל דין על החלטה שאינה פסק דין והיא ניתנת לערעור ברשות בלבד, אין

בכך כדי לפגוע בזכותו להשיג על אותה החלטה בבואו לערער על פסק הדין במשפט.

האמור בתקנה זו לא יחול על החלטה לפי סעיף 5 לחוק הבוררות, תשכ"ח-1968."

12. המשיבה 2, קבעה כי חלופה ד' נכונה וטענה כי בעל דין אינו רשאי במסגרת הערעור המוגש על פסק הדין גופו, לערער בזכות גם על החלטה שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין. המשיבה 2 תמכה עמדתה על האמור בהחלטתה של כבוד השופטת ברק-ארז, שניתנה ברע"א 1566/13 גליה הנדסה פיקוח וקבלנות בע"מ נ' עודד מלמוד (להלן: "עניין גליה הנדסה"), אלא כפי שקבע כבוד השופט יצחק עמית בפסק הדין מושא העתירה לדיון הנוסף, קריאה של החלטת כבוד השופטת ברק-ארז, מלמדת כי הערעור

במקרה שנדון בפני כבוד השופטת ברק-ארז, נסב רק לגבי החלטות אחרות על בקשות לתיקון טעות סופר בפסק הדין, שנדחו על ידי בית משפט השלום (ושאכן במקרה זה לא הייתה סיבה להעניק לבעל הדין ערעור בזכות על החלטות אלו בלבד) וזאת בשונה מהסוגיה המופיעה בשאלה 44, שם מבקשת המערערת לתקוף במסגרת הערעור על פסק הדין גופו גם את החלטת בית משפט השלום שדחתה את הבקשה לתיקון טעות סופר; וכך נכתב בהחלטתה של כבוד השופטת ברק-ארז:

"לו היו למבקשת טענות נוספות כנגד פסק הדין לא הייתה, כמובן, כל מניעה להעלותן במסגרת ערעור בזכות אולם, לשיטת המבקשת עצמה, השגתה היחידה על פסק הדין נוגעת לשלוש טעויות סופר שהיא סבורה שנפלו בו" [ה.ש.א.ט.]

13. יוער בעניין זה כי גם החלטתו של כבוד השופט א' רובינשטיין ברע"א 4024/06 שמעון קינן נגד יוסף הירשבנד שאלה הפנתה כבוד השופטת דפנה ברק-ארז בהחלטתה בעניין גליה הנדסה, ושעליה גם נסמכו המשיבות בכתב תשובתן לכתב הערעור שהגישו העותרים לבית המשפט העליון, היתה שונה מהסוגיה שהופיעה בשאלה 44.

במקרה הנדון בפני כבוד השופט א' רובינשטיין, דובר על החלטה בבקשה לתיקון טעות סופר שניתנה לאחר פסק דין של ערכאת ערעור אשר טעון בעצמו רשות ערעור (ראו: פסק ח להחלטת כבוד השופט א' רובינשטיין); ולא בפסק דין של ערכאת דיונית שניתן לערעור בזכות, כמתואר בסוגיה המופיעה בשאלה 44; ולא בכדי הגיע כבוד השופט יצחק עמית למסקנה כי גם חלופה א' וגם חלופה ב', הן תשובות נכונות ואף עדיפות על התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת.

14. חלופה ב' מתארת מצב לפיו, על אף שהחלטה עומדת בפני עצמה וניתנת לערעור ברשות, בפני בעל הדין עומדת האפשרות במקרה שהוא מתכוון להגיש ערעור על פסק הדין גופו, להגיש ערעור בזכות במסגרת הערעור המוגש על פסק הדין גופו גם על החלטה שדחתה את הבקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין, כאשר השאלה המשפטית היחידה שעמדה במסגרת שאלה 44, היא האם "אפשר" לערער בזכות במסגרת הערעור על פסק הדין גופו גם על החלטה שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין?

חלופה א' מתארת מצב לפיו, ההחלטה שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר, אינה רק עומדת בפני עצמה אלא גם יכולה להיטמע בפסק הדין כאשר מוגש ערעור על פסק הדין גופו וכפועל יוצא מכך, אין מניעה כי בעל דין יתקוף בזכות את החלטה שדחתה את הבקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין במסגרת הערעור המוגש על פסק הדין גופו.

15. שתי חלופות אלו, עולות בקנה אחד גם עם השכל הישר, כפי שקבע כבוד השופט יצחק עמית בפסק הדין מושא העתירה לדיון נוסף, שהרי גם אין כל הגיון שבעל דין המתכוון להגיש ערעור על פסק הדין גופו, יעמיס על ערכאת הערעור באמצעות הגשת שני ערעורים שונים הנוגעים לאותו פסק דין.

ד. הנימוקים המשפטיים להורות על דיון נוסף

16. בהתאם לסעיף 30 לחוק בתי המשפט (נוסח משולב), התשמ"ד 1984, בית המשפט רשאי להורות על קיומו של דיון נוסף, אם ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון עומדת **בסתירה להלכה קודמת או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של ההלכה שנפסקה יש בעניין מקום להורות על דיון נוסף.**

17. בעניינינו, ההלכה שנפסקה עומדת **בסתירה מהותית להלכות קודמות** שנקבעו בבית המשפט העליון בעניין המקרים שבית המשפט יבדוק את השאלות לגופן. בנוסף, בהלכה שנפסקה בבית המשפט העליון בערעורם של העותרים, קיים **קושי משמעותי** המתבטא בסתירה המצויה בגוף פסק הדין כפי שיפורט להלן.

הלכה שנפסקה העומדת בסתירה להלכות קודמות

18. בהתאם להלכה קודמת שניתנה בעע"מ 989/15 מוחמד סובח ואח' נ' לשכת עורכי הדין בישראל [פורסם בנבו] (13.04.15), (להלן: "עניין סובח") נקבע על ידי דעת הרוב, כבוד השופט א' רובינשטיין וכבוד השופט א' שהם, כי חרף היקף ההתערבות המצומצם של בית המשפט, שיקול דעת הוועדה הבוחנת אינו בלתי מוגבל **ובמקרים המתאימים** יבדקו השאלות לגופן, תוך התייחסות להלכה קודמת שנקבעה בבג"צ 10455/02 אמיר נ' לשכת עורכי הדין (להלן: "עניין אמיר"):

"שיקול דעתה של ועדת הבחינות של לשכת עורכי הדין אינו בלתי מוגבל, ובמקרים

המתאימים יבדקו השאלות לגופן, ואין לשלול פסילה של שאלה או שאלות

מסוימות, בהתאם לאמות המידה שנקבעו לעניין זה בפסיקה (ראו בהקשר זה, בג"צ

10455/02 אמיר נ' לשכת עורכי הדין..)" [ה.ש.א.ט]

19. עוד נקבע בעניין סובח על-ידי כב' השופט מ' מזוז (ועל אף שלא הצטרף לדעת הרוב) כי אחד המקרים שבהם בית המשפט יבדוק את השאלות לגופן, יהיה כאשר הונחה תשתית מספקת לכך כי שיקול דעת הוועדה הבוחנת לוקה **בפגם משפטי**:

”ודוק: ההלכה היא, שלא רק שבית המשפט אינו יושב כערכאת ערעור עליונה על החלטות הוועדה הבוחנת בעניין ניסוח השאלות בבחינות ההסמכה וקביעת התשובות הנכונות להן, אלא שככלל אין הוא אמור לבחון את השאלות לגופן, כל עוד לא הונחה תשתית מספקת לכך ששיקול דעת הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי (ראו הפסקה האחרונה בציטטה לעיל מעניין קורינאלדי, וכן הדברים לעיל מעניין לב רן)”.
[ה.ש.א.ט]

20. זאת ועוד, בבג”צ 7505/98 קורינאלדי נ’ לשכת עורכי הדין (להלן: ”עניין קורינאלדי”) נקבע כי בהתקיים יסוד לומר כי שיקול הדעת של הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי, כן יקבל על עצמו בית המשפט לבדוק את השאלה:

”בהיעדר יסוד לומר כי שיקול הדעת של הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי, לא נקבל על עצמנו לבדוק, לגבי כל שאלה ושאלה מן השאלות שעותרים מציינים בעתירות, אם צדקה הוועדה הבוחנת כאשר קבעה כי התשובות שניתנות על ידי העותרים שגויות”
[ה.ש.א.ט]

21. מחד גיסא, בעניין קורינאלדי ובעניין סובח נקבע כי אחד המקרים המתאימים שבהם ירד בית המשפט לזירת השאלות ויבדוק את השאלות לגופן, יהיה כאשר יש יסוד לומר ששיקול דעת הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי, מאידך גיסא, בעניינינו נקבעה הלכה סותרת כי אין בידי בית המשפט את הכלים לערוך ביקורת על סבירותן של השאלות והאם התשובות שנקבעו כנכונות על ידי הוועדה הבוחנת הן כאלה (ראו: פסקה 4 לפסק הדין של כבוד השופט מ’ מזוז בעניינינו).

22. סתירה זו יוצרת גם קושי מעשי משמעותי, שכן בלעדי היכולת של בית המשפט לרדת לגוף השאלה על מנת לבדוק ולערוך ביקורת על סבירותה של שאלה ותשובה שנבחרה לגביה, בית המשפט אף פעם אינו יכול לבחון האם שיקול דעת הוועדה הבוחנת לוקה בפגם משפטי כפי שנקבע בעניין סובח וכפי שנקבע בעניין קורינאלדי.

23. יצוין, העובדה שכבוד השופט יצחק עמית, שבדק את שאלה 44 לגופה ואף ציין לפרוטוקול הדיון כי הוא ”מוטרד מהתשובה שנבחרה” על ידי הוועדה הבוחנת (ראו: עמוד 10 לפרוטוקול הדיון) וקבע בצורה חד משמעית שאינה משתמעת לשתי פנים, כי שתי חלופות אחרות מהוות גם תשובות נכונות לשאלה זו,

בנסיבות העניין, תיארה אף היא יסוד לומר כי שיקול דעת הוועדה לוקה בפגם משפטי וסיבה מספקת לראות גם במקרה זה כמקרה מתאים שבו בית המשפט יידרש לכל הפחות, לבדוק את השאלה לגופה.

24. כמו כן, דבריו של כבוד השופט יצחק עמית שקבע כי חלופה א' וחלופה ב' הינן תשובות "עדיפות" על פני חלופה ד', הינם חיזוק לכך שבמקרה הנוכחי הונחה בפני בית המשפט תשתית מספקת לכך שבחירת הוועדה בחלופה ד' כתשובה נכונה בלבד, לוקה בפגם משפטי ובאופן הדורש ירידה לגוף השאלה.

25. לאור הבקיות הרבה בתחום המשפט האזרחי כפי שהציג בית המשפט הנכבד במהלך הדיון לגבי התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת לשאלה 44, הציע הרכב השופטים בערעור, במהלך הדיון, לוועדה הבוחנת, לקבל את חלופה א' וחלופה ב' גם כתשובות נכונות נוספות לשאלה 44 וביקש את עמדתן לכך בכתב (ראו: עמוד 23 לפרוטוקול הדיון), אולם האחרונות הסכימו להכיר בתשובה נוספת רק לגבי שאלה 39, שאלה אחרת שעליה הוגש ערעור לבית המשפט העליון.

26. בהינתן הלכות קודמות של בית המשפט העליון בעניין סובח, קורנאלדי ואמיר לפיהן במקרים שיש יסוד לומר כי קיים פגם משפטי בשיקול דעת הוועדה הבוחנת, ניתן לבדוק את השאלות לגופן, על בית המשפט היה להיצמד להלכות הקודמות ולבדוק את שאלה 44 לגופה גם בכתיבת פסק הדין ולא רק במהלך הדיון, אולם בחר שלא לעשות כן בפסק דינו, למעט כבוד השופט יצחק עמית.

27. כאשר מדובר בבחינה עם 62 אחוז של נכשלים - "הגבוה ביותר בתולדות בחינות לשכת עורכי הדין" (ראו: פסקה 3 לפסק דינו של כבוד השופט עמית בעניינינו); וכאשר מדובר בנתונים המצביעים על כך שרק 22 אחוזים מהנבחנים, בחרו בחלופה ד' בשאלה 44, להבדיל מ- 36 אחוזים מהנבחנים שבחרו בחלופה ב' ו- 39 אחוזים מהנבחנים שבחרו בחלופה א', כפי שעלה מדוח התפלגות התשובות, קיים חיזוק ממשי לעובדה שזוהו אכן המקרה המתאים שבית המשפט הנכבד יצטרך לרדת לזירת השאלה כדי לבדוק את השאלה לגופה.

מצ"ב דו"ח אחוזי המעבר ודו"ח התפלגות התשובות לבחינת קיץ 2018 כנספח "ג".

28. ואם זה לא "המקרה המתאים", יאמר בית המשפט הנכבד "מקרה מתאים" מהו? ומה הועילו חכמים בתקנתם כאשר קבעו את מה שקבעו בעניין קורנאלדי, אמיר וסובח כי "במקרים המתאימים" כאשר יש יסוד לומר כי קיים "פגם משפטי", יבדקו השאלות לגופן.

קשייתה של ההלכה הנוכחית שנקבעה בעניינינו המתבטאת בסתירה מהותית בתוכן ההלכה לגופה

29. הרכב כבוד השופטים בערעור מושא העתירה לדיון נוסף, בדק לגופו של עניין את שאלה 39 באמצעות הידע, הבקיאות והכלים המשפטיים המצויים ברשותם וכפועל יוצא מכך הכריעו כי בשאלה 39 התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת אינה נכונה וכי יש לקבל בה חלופה נוספת כתשובה נכונה, כהאי ליסנא (ראו: פסקאות 5-6 לפסק דינו של כב' השופט יצחק עמית בעניינינו):

“ולאחר שאמרנו את כל אלה, אפנה לשתי השאלות שאני סבור כי לגביהן יש מקום להתערבותנו, מן הטעם שהתשובה שניתנה על ידי הלשכה לשאלות אלו אינה התשובה הנכונה...”

שאלה 39 בחלק המהותי... בהינתן החלופה 'או שנפקדים כאלה מכריעים באופן אחר בהנהלת עסקיו' אנו סבורים כי גם תשובה א' היא נכונה”
[ה.ש.א.ט.]

30. משכך, יש מקום כי בית משפט נכבד זה יידרש גם לשאלה שעולה מההלכה שנקבעה, מהו השוני בין שאלה 39, לגביה מצאו לנכון כבוד השופטים בדעת הרוב כן להצטרף לדעתו של כבוד השופט יצחק עמית, לרדת לגופה של השאלה, להפעיל את הכלים המשפטיים המצויים ברשותם ולבדוק האם קיים פגם משפטי בשיקול דעת הוועדה הבוחנת והאם התשובה שנבחרה כנכונה היא אכן כזו, לבין שאלה 44, לגביה בחרו כבוד השופטים בדעת הרוב שלא להצטרף לדעתו של כבוד השופט יצחק עמית ושלא לרדת לגופה של השאלה כדי לבדוק האם קיים פגם משפטי בשיקול דעת הוועדה הבוחנת ומהנימוק כי “לבית המשפט אין את הכלים לערוך ביקורת על סבירותן של השאלות והאם התשובות שנקבעו כנכונות הן אכן ככאלה” (ראו: פסקה 4 לפסק דינו של כב' השופט מני מזוז בעניינינו).

31. כמפורט לעיל, מדובר בקושי משמעותי המעלה סתירות מהותיות וחוסר אחידות בהלכה שנקבעה בפסק הדין גופו. כפועל יוצא מכך, אף מהווה אי שוויון בין נבחנים שעתרו על התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת בשאלה 44 לבין נבחנים שעתרו על התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת בשאלה 39 ושלגבי שתייהן קבע כבוד השופט יצחק עמית שהתשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת אינה נכונה, היינו, שביקול דעת הוועדה הבוחנת קיים פגם משפטי.

32. יודגש כי אף בערעור מושא העתירה לדיון נוסף נקבע במפורש על ידי כבוד השופט מ' מזוז ועל ידי כבוד השופט נ' סולברג כי בית המשפט יבדוק את תוכן השאלה כאשר הגוף המקצועי חרג מסמכותו או שנפל פגם משפטי בעשייתו, באמצעות ציטוט האמור מההלכות הקודמות שנקבעו בעניין קורינאלדי ובעניין סובח (ראו: פסקה 3 לפסק דינו של כבוד השופט מ' מזוז ופסק דינו של כבוד השופט נ' סולברג בעניינינו), אולם בסתירה מהותית למצוטט על ידי כבוד השופט מ' מזוז וכבוד השופט נעם סולברג, מההלכות הקודמות, בשאלה 44 שעניינה פגם משפטי בעשייתו של הגוף המקצועי, קבעו כי אין לבית המשפט את הכלים לרדת לגוף השאלה כדי לבחון ולערוך ביקורת לתשובה שנבחרה.

33. קשיותה של הלכה זו יוצרת סתירה משמעותית בתוכן ההלכה עצמה, לפיה פעם אחת, בית המשפט כן מכיר בידע שלו בתחום המשפט, ביכולת לרדת לגוף השאלה, לחקור ולערוך ביקורת לגבי התשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת באמצעות הכלים המצויים ברשותו, אולם בד בבד, באותה ההלכה קובע בית המשפט לגבי שאלה אחרת ובניגוד מוחלט לקביעתו באותו פסק דין כי אין בידיו את הכלים לרדת לגוף השאלה כדי לחקור ולערוך ביקורת לתשובה שנבחרה על ידי הוועדה הבוחנת, על אף שבשני המקרים דובר בפגם משפטי בשיקול דעת הוועדה הבוחנת.

34. קשיותה של הלכה זו נובעת גם מהמשמעות שבית המשפט כן רואה כי מצוי בידיו הידע בתחום המשפט, הכלים והכישורים המקצועיים לבדוק את גוף השאלה ככל שהיא נוגעת לחוק נכסי נפקדים אולם כאשר מדובר בשאלה הנוגעת לתקנות סדר הדין האזרחי, בית המשפט רואה עצמו כמי שאין לו את הידע בתחום המשפט, הכלים והכישורים המקצועיים לבדוק את גוף השאלה.

35. קשיותה של הלכה זו יוצרת משמעות כי אין חולק ואין עוררין לגבי התשובות שנבחרו על ידי הוועדה הבוחנת ככל שזה נוגע לשאלות הנוגעות לתקנות סדר הדין האזרחי, אולם מאידך, כאשר מדובר בשאלות הנוגעות לחוק נכסי נפקדים, שיקול דעת הוועדה הבוחנת הוא אינו בלתי מוגבל ונתון לביקורת מצד שופטי בית המשפט העליון.

36. קשיותה של הלכה זו גם נובעת מהמסקנה כי נבחנים שלדעת הוועדה הבוחנת טעו בשאלה הנוגעת לחוק נכסי נפקדים, בכל זאת ראויים להיות עורכי דין, לעומת נבחנים שלדעת הוועדה הבוחנת טעו בשאלה הנוגעת לתקנות סדר הדין האזרחי, שם בית המשפט, אף פעם לא יידרש לבדוק האם אותם הנבחנים ראויים להיות עורכי דין, אף אם שופט מבית המשפט העליון פסק כי קיימת טעות ברורה על פני הדברים.

חשיבות בפר המקצועי ובפר החינוכי

37. מקרה נוסף שבית המשפט הנכבד ייעתר לקיום דיון נוסף יהיה כאשר מפאת **חשיבותה של ההלכה שנפסקה** בעניין, לדעת בית משפט מצדיקה דיון נוסף.
38. הלכה זו שניתנה מבלי שכבוד שופטי דעת הרוב, ירדו לבדוק את גוף השאלה גם בפסק הדין לאחר שכבר אחד משופטי ההרכב נתן בפסק הדין את דעתו לפגם המשפטי, יוצרת עתה משמעות בלתי נתפסת לפסק הדין, לפיה אף אם הוכח כי שופט של בית המשפט העליון היה עונה אחרת מהתשובה שנבחרה על ידי הועדה הבוחנת, בית המשפט עדיין יראה עצמו כמי שאין מצוי בידיו הכלים והידע בתחום המשפט כדי לבדוק את גוף השאלה.
39. זהו מצב אבסורד ואקורד סופי צורם שטרם היה כמוהו בעבר, מאחר שאין חולק שאם ממש עכשיו, כבוד השופט יצחק עמית, ידון ברגיל במסגרת ערעור על פסק דין גופו של בית משפט המחוזי (שיישב כערכאה דיונית בהליך אזרחי) גם בערעור על החלטה שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר בפסק דין, לא יהיה ניתן להסביר, מדוע העותרים שענו בבחינה בדיוק כמו שכבוד השופט עמית היה פועל, לא ראויים להיות עורכי דין?
40. כבוד השופט מ' מזוז וכבוד השופט נ' סולברג, הם שופטים חכמים ומנוסים שיכולים באמצעות דיון בגוף השאלה, להבחין בנקל מהי הסוגיה שעמדה בפני כבוד השופטת ברק-ארז, הן באמצעות קריאת פסק דינו של כבוד השופט יצחק עמית בעניינינו והן באמצעות קריאה של הרקע העובדתי להליכים כפי שנכתבו בהחלטתה של כבוד השופטת ברק-ארז.
41. גם לא נכון לומר כי לבית המשפט אין אף פעם את הידע המקצועי בתחום המשפט כדי לבדוק את גוף השאלה תוך השוואה למקצועות אחרים, כגון שמאות, הנדסה ורוקחות, מאחר ששופטי בית המשפט העליון מהווים מרבית מהסימוכין לתשובות לשאלות המופיעות בבחינות הלשכה ומאחר שלאורך השנים, בית המשפט לעניינים מנהליים, בטרם דחה עתירות שהוגשו על שאלות רב הברירה, קיים דיון בשאלות לגופן כדי לבחון האם קיימים פגמים משפטיים או ליקויים, גם אם לצד זאת בסופו של יום קבע בית המשפט כי הוא אינו משמש ערכאת ערעור עליונה על הועדה הבוחנת של לשכת עורכי הדין.
42. כך בפסיקת בית המשפט לעניינים מנהליים ניתן להצביע על פסקי דין בהם התקיים דיון מקיף יחסית בשאלות לגופן (ראו עת"מ 3394-06-16 ותד נ' **לשכת עורכי הדין** - פורסם בנבו (3.8.16), עת"מ (י-ם)

1182/07 רחמיאן נ' לשכת עורכי הדין- פורסם בנבו (2.03.08), וגם על פסקי דין שקיימו דיון קצר בשאלות שעמדו להכרעה, או בחלק מהשאלות שעל פניו נראה היה כי יתכן שהן מגלות קושי המצדיק את התערבותו של בית המשפט (ראו- עת"מ (ים) 611/06 לוטן נ' לשכת עורכי הדין – פורסם בנבו (11.9.06), עת"מ 1483-06-15 ברג נ' לשכת עורכי הדין- פורסם בנבו (14.6.15), עת"מ 6850-06-11 ראפת נ' לשכת עורכי הדין- פורסם בנבו (29.8.11), עת"מ 17658-12-15 לבבי נ' לשכת עורכי הדין- פורסם בנבו (5.2.16)), עת"מ 65609-05-17 מכלוף נ' לשכת עורכי הדין, עת"מ 29810-01-18 ואקנין ואח' נ' לשכת עורכי הדין – מחוז ירושלים ואח'.

43. אילו היה מתמזל מזלם של העותרים והדיון בערעורים המאוחדים בבית המשפט העליון היה נקבע גם בפני כבוד השופטת דפנה ברק-ארז כפי שהדיון בערעורים בקשר לבחינת קיץ 2017, נקבעו בעע"מ 6674/17 יונס אסד נגד לשכת עורכי הדין בישראל (3.12.2017) (להלן: עניין "יונס אסד") בפני כבוד השופט ניל הנדל שדן בסוגיה שהוא עצמו נדרש לה¹, תוצאת פסק הדין, לבטח היתה שונה, מאחר שבמקרה זה לא היה ניתן שלא לקבל עמדתה של כבוד השופטת דפנה ברק-ארז ולא היה ניתן לטעון כי לכבוד השופטת ברק-ארז אין את הכלים ואת הידע המקצועי בתחום המשפט כדי לפרש מהי הסוגיה שאליה נדרשה בעניין גליה הנסה.

44. אל לנו אפילו לרגע לשכוח כי תכלית הבחינה היא קודם כל להכשיר עורכי דין טובים ומקצועיים ולבחון את הידע המשפטי הנכון של הנבחנים לקראת העיסוק במקצוע עריכת הדין; כי גם אם יקבע בסופו של יום, שהועדה הבוחנת צודקת בסיווג הסוגיה שעמדה בפני כבוד השופטת דפנה ברק-ארז גם לתוך שאלה 44, למרות קביעתו של כבוד השופט יצחק עמית, אז לפחות תינתן על כך קביעה לגופו של עניין בדעת רוב, כדי שכל הנבחנים יוכלו להסתמך על קביעה זו כאשר ילמדו לקראת הבחינות העתידיות. לאחר פסיקתו של כבוד השופט יצחק עמית בעניין, אי אפשר להשאיר את הדברים ככה פתוחים.

הדבר נכונים עוד יותר, כאשר המשיבות מודות במכתבן מיום 28.6.18 ובמכתבן מיום 12.8.18, שהפתרונות הרשמיים שלה לבחינות הלשכה מבוססים בין היתר, על פתרונות המוצעים של חברות ההכנה, הסתייגויות של נבחנים ו-על נתונים סטטיסטיים, כביכול יש בהסתייגויות שונות של מתמחים ובנתונים סטטיסטיים המושפעים מגורמים שונים, כדי לסייע לוועדה מקצועית (שבכלל אמורה לדעת

¹ בעניין יונס אסד, נדרש כבוד השופט ניל הנדל לדון בנכונות התשובות לגבי סוגיה שהכריע בה בכל הנוגע לסמכות העניינית של בית משפט לדון בפירוק שיתוף במקרקעין לא מוסדרים, כאשר הועדה הבוחנת הסתמכה על הכרעת כבוד השופט ניל הנדל לצורך מתן סימוכין לתשובה שנבחרה לשאלה 30 ממועד קיץ 2017.

מראש מהן התשובות לשאלות) לאתר ולעצב לאחר עריכת הבחינה את התשובות הנכונות לשאלות שנוסחו לתוך הבחינה, יותר טוב מניסיון וידע מקצועי של שופטי בית המשפט העליון.

מצ"ב מכתב הועדה הבוחנת לפניה מיום 28.6.18 כנספח "ד".

מצ"ב מכתב הועדה הבוחנת מיום 2.12.18 כנספח "ה".

45. משמעות הדברים היא שמעתה ואילך, **כל הנבחנים שייגשו בעתיד** לבחינות הלשכה (ובעתיד גם יהיו עורכי דין ויצטרכו לייצג בתיקים משפטיים) יצטרכו ללמוד את התשובה שנבחרה על ידי הועדה הבוחנת הנוכחית לשאלה 44, לפיה לא ניתן לערער במסגרת ערעור על פסק הדין גם על החלטה אחרת שדחתה בקשה לתיקון טעות סופר בפסק הדין, וזאת רק בשל פסיקת בית המשפט העליון בעניינינו שרואה עצמו הפעם כמי שאין בידיה את הכלים לרדת לגוף השאלה על מנת לבדוק מהי הסוגיה שעמדה בפני כבוד השופטת ברק-ארז.

46. לכל אלו יש חשיבות גדולה בפן המקצועי ובפן החינוכי ובית המשפט הנכבד צריך לראות בידע המקצועי המצוי ברשותו כיתרון ולא כחיסרון, שמטרתו גם למנוע טעויות בעתיד כפי שקבע כבוד השופט ניל הנדל בעניין יונס אסד: **"הנורמה המשפטית מחייבת ועל בית המשפט לבחון את ההתערבות במקרה החריג גם על השלכותיה למקרים עתידיים. בכך המסוגלות המקצועית הגבוהה יותר של בית המשפט בתחום המשפט תהפוך ליתרון ולא לחסרון"** (ראו: פסקה 4 לפסק הדין) וגם כפי שכבוד השופטת יעל ולינר שהיתה חלק מהרכב השופטים בעניין יונס אסד, שאלה את הועדה הבוחנת במהלך הדיון לאחר שבחנה את אי נכונות התשובות שהופיעו בשאלה 66 ממועד קיץ 2017: **"איזה מסר מקצועי זה או חינוכי זה?"** (ראו: פסקה 11 לעמוד 26 לפרוטוקול הדיון בעניין יונס אסד), שהרי בסופו של יום גם לבית המשפט הנכבד יש קיים אינטרס מקצועי שהנבחנים אשר לומדים לבחינה, לא יעמיסו על ערכאות בתי המשפט השונות בהליכים שגויים לאחר קבלת הרישיון בעריכת הדין.

פסק הדין בעע"מ 6674/17 יונס אסד מצ"ב כנספח "ו".

פרוטוקול הדיון בעע"מ 6674/17 יונס אסד מצ"ב כנספח "ז".

ה. סוף דבר

47. לאור כל האמור והמקובץ לעיל לפיהם, ההלכה שנפסקה, נפסקה **בסתירה מהותית להלכותיו הקודמות** של בית משפט נכבד זה, ובסתירה מהותית המצויה בתוכן פסק הדין גופו, המהווה **קושי משמעותי להלכה שנקבעה בפסק הדין שבערעור** וכן בגין **חשיבותה** של ההלכה בפן המקצועי ובפן החינוכי, מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון נוסף ובתוך כך לבדוק את שאלה 44 לגופה.

48. מן הדין ומן הצדק לקבל את העתירה.

אורן טסלר, עו"ד
ב"כ העותרים

נספח "א"

פסק הדין מיום 11.12.18 מושא העתירה לדיון נוסף

נספח "ב"

פרוטוקול הדיון מיום 10.12.18 מושא העתירה

לדיון נוסף

נספח "ג"

דו"ח אחוזי המעבר ודו"ח התפלגות התשובות לבחינת קיץ 2018

נספח "ד"

מכתב הועדה הבוחנת לפנייה מיום 28.6.18

נספח "ה"

מכתב הועדה הבוחנת מיום 2.12.18

נספח "ו"

פסק הדין בעע"מ 6674/17 יונס אסד

נספח "ז"

פרוטוקול הדיון בעע"מ 6674/17 יונס אסד